

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 10/3 2021 s. 1014-1026, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

CHRISTINE NÖSTLINGER'İN HADİ AMA BABA VE GÜLTEN DAYIOĞLU'NUN YEŞİL KIRAZ ADLI ESERLERİNİN EĞİTİM, AİLE VE TOPLUM BAĞLAMINDA KARŞILAŞTIRMASI

Yunus Alperen ÖNCEL*

Minara ALİYEVA ÇINAR**

Geliş Tarihi: Şubat, 2021

Kabul Tarihi: Temmuz, 2021

Öz

Duygu, düşünce ve hayallerin dil aracılığıyla ifade edildiği edebiyat eserlerinin tek bir boyutu yoktur. Bu eserlerin temel amacı, okurda estetik zevk uyandırmak olsa da aslında birden fazla amaca hizmet edebilirler. Okur, bir eseri okuduğunda o eserin ait olduğu döneme, topluma ve yazarın zihniyetine de ulaşır. Christin Nöstlinger'in ergenlik dönemindeki çocuklara seslenen “Hadi Ama Baba (Einen Vater hab ich auch)” ve Gülten Dayioğlu'nun 14-15 yaş grubuna önerilen “Yeşil Kiraz” eseri de ait oldukları toplumu ve zihniyeti çeşitli yönlerden yansıtmaları bakımından önemlidir. Hadi Ama Baba’da olayları Feli isimli bir kız çocuğunun gözünden görürüz. Feli'nin anne babası ayrı yaşamakta ancak arkadaş olarak görüşmeye devam etmektedir. Feli'nin ve ailesinin yaşanan olaylar ve güncel konular hakkındaki düşünceleri samimi bir şekilde ifade edilmiştir. Diğer taraftan Yeşil Kiraz eserinin kahramanı Kiraz ise içinde yaşadığı çevreye yabancılaşmış ve yalana başvurabilen bir karakter olarak karşımıza çıkar. İki kahramanın da sosyoekonomik konuları, buldukları ülke ve dâhil oldukları eğitim sistemi farklıdır. Ancak cinsiyetleri ve içinde buldukları çocukluktan gençliğe geçiş döneminin ruhsal özellikleri ortaktır, her iki kahraman da gençlik dönemine geçişte yakın çevrelerinden kaynaklanan sorunlar dolayısıyla ciddi problemler yaşarlar. Bu çalışmada her iki eser, kahramanların eğitim öğretime yönelik tutumları, karşılaştıkları sorunlar, aile içi ilişkiler ve yaşadıkları toplumla olan ilişkiler bağlamında değerlendirilmiştir. Eserler karşılıklı olarak incelenerek ortaya çıkan benzerlik ve farklılıklar tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman analizi yöntemi kullanılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Yeşil Kiraz, Hadi Ama Baba, eğitim, aile ve toplum.

* Yüksek Lisans Öğrencisi; Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı, y.alperenoncel@gmail.com

** Doç. Dr.; Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, minara@uludag.edu.tr

**COMPARISON OF CHRISTINE NÖSTLINGER'S BOOK CALLED
EINEN VATER HAB ICH AUCH AND GÜLTEN DAYIOĞLU'S
BOOKS CALLED YEŞİL KIRAZ IN TERMS OF EDUCATION,
FAMILY AND SOCIET**

Abstract

Literary works in which feelings, thoughts, and dreams are expressed by language have no single dimension. Much as the chief goal of these books is built-up aesthetic pleasure in the reader, they, indeed, can serve more than one purpose. The reader reaches the period in which the work belongs, the society, and the mentality of the author when he reads a book. Christine Nöstlinge's book called "Hadi Ama Baba (Einen Vater hab ich auch)" that address child in adolescence period and Gülten Dayıoğlu's book called "Yeşil Kiraz" that address to the 14-15 age group are important in terms of reflecting the society and mentality they belong to in various aspects. We see the events in "Hadi Ama Baba" in a girl's eye named Feli. Feli's mother and father are separated but they continue to see each other in the company. Feli's and her family's thoughts on events were heartfely expressed. On the other hand, Kiraz who is the character of "Yeşil Kiraz" became estranged from the environment in which she lives; she also is a person who can lie if required. The socio-economic status, country and educational background of both characters are different. However, their gender and the mental characteristics of the transition period from childhood to youth are common; both characters experienced serious problems during the transition to youth arising from their immediate environment. This study scrutinized both books within the context of characters' attitudes towards education and the problems they encounter, family relationships, and relations with the society they live in. Similarities and differences were endeavored to be determined by reviewing the books correlatively. A document analysis method that is one of the qualitative research methods was utilized in this paper.

Keywords: Yeşil Kiraz, Einen Vater hab ich auch, Education, Family and Society.

Giriş

Birçok sanat dalında olduğu gibi edebiyatta da estetik kaygılar ön plandadır. Edebî eserlerin, alıcıda sanatsal yönden estetik bir zevk uyandırması beklenmektedir. Yapılan birçok çalışmada edebî eserlerin bu yönüne vurgu yapılmaktadır. Edebiyat tanımlarına bakıldığında da genel olarak duygu ve düşüncelerin yazılı veya sözlü olarak estetik biçimde ifade edilmesi üzerine yoğunlaşmıştır. Tüm bunların yanında, edebî eserler meydana geldiği dönemin ve toplumun kültürü, yaşayışı ve zihniyeti ile ilgili birtakım öğeleri de barındırabilir. Sanatçılar, bu öğeleri eserlerinin arka planını oluşturmada kullanabileceği gibi, bir kahraman üzerinden de bu öğeleri vurgulayabilir. Özellikle hatıra, biyografi, otobiyografi, mektup ya da günlük türlerinde toplumsal ve dönemsel öğelere sıklıkla rastlanır. Ancak roman, hikâye hatta şiir türlerinde de bireysel duyguları ön plana alan eserler hariç olmak üzere- bu öğelere rastlamak mümkündür. Böylece alıcı, farklı yaşam durumlarını yazınsal düzlemde tecrübe etme fırsatı bulur.

Bu bağlamda yazar Rebecca Lukens'in görüşü dikkat çekicidir. Lukens:

"Bizlerin, kendi yaşamımız dışında, bir başkasını yaşamamız, bir başka yaşam sürmemiz olanaksızdır. Edebiyat, bizlere Fransız Devrimi sırasında, Vikingler döneminde veya Amerikan kolonileri zamanında yaşama fırsatı yaratır. İyi bir öykü aracılığıyla Mississippi kenarındaki küçük bir kasabada, esirlerin tutulduğu bir geminin deposunda, Appalachia (Apalaş) Dağlarının tepelerinde, hatta bir hisarın küçük kulesinde yaşayabiliriz. Bizim yaşamımız dışında, başka yaşamları yaşama

olasılığımız kütüphane raflarındaki kitaplar kadar sınırsızdır.” diyerek görüşümüzü desteklemektedir (Akt. Sever, 2017, s. 11-12).

Edebî eserlerin eğitim işlevinin olup olmadığı tartışmalı bir konu olsa da eğitim unsurlarını barındıran eserler hem dünya edebiyatında hem de Türk Edebiyatı’nda mevcuttur. Dünya edebiyatından örnek vermek gerekirse; J.D. Salinger’in *Çavdar Tarlasında Çocuklar*, N.H. Kleinbaum’un *Ölü Ozanlar Derneği*, A.E. Carter’ın *Küçük Ağaç’ın Eğitimi* eserleri, gerek okul içi (formal) gerekse okul dışı (informal) eğitim unsurlarını yansıtmaları bakımından önemlidir. Bu eserler yazıldıkları dönem ve toplumun eğitim anlayışı hakkında okura çeşitli bilgiler sunmaktadır. Aynı şekilde toplumun yapısı ve aile içi eğitim de bu eserlerde işlenen diğer konudur. Türk Edebiyatı’nda ise; Reşat Nuri Güntekin’in *Çalıkuşu* ve *Acımak*, Halide Edib Adıvar’ın *Vurun Kahpeye*, Kemal Tahir’in *Bozkırdaki Çekirdek*, Rıfat Ilgaz’ın *Karartma Geceleri* ve *Hababam Sınıfı*, Adalet Ağaoğlu’nun *Ölmeye Yatmak*, Oğuz Atay’ın *Bir Bilim Adamının Romanı* gibi daha birçok eserde eğitim öğeleri karşımıza çıkmaktadır. Eserlerde değinilen konular genellikle öğretmen idealizmi ve eğitimin kurtarıcı işlevidir. Kimi eserlerde eski eğitim paradigmaları eleştirilerek mizah unsuru olarak kullanılırken okurun da eğitilmesi amaçlanır. Edebiyatın eğitici yönünü Kavcar (2017, s. 4) şöyle açıklamaktadır:

Eğitim bakımından edebiyatın değeri, insana çok çeşitli duyma, düşünme ve hareket etme örnekleri vermesidir. Bir insan ancak böyle bir geniş ortam içinde kendisine uygun olan yolu seçme özgürlüğünü kazanır. Tek bir roman okumak bile, bize insanların karakter yapısı, sosyal durumu, duygu ve düşünce bakımından ne kadar farklı olduklarını göstermeye yeter. İyi bir romanda insan kendi kişilik özelliklerine göre hareket eder.

Edebî eserlerde karşılaşılan toplumsal ve eğitsel unsurlara edebiyatın bir türü olan çocuk ve gençlik edebiyatında da rastlayabiliriz. Bu eserler yazıldığı coğrafyaya ve döneme göre çocuk gerçekliğini, gençlik sorunlarını ve eğitime bakışı yansıtmaları açısından önemlidir. Bu eserler, çocuğa ve gence estetik zevk kazandırmakla beraber, kahramanlar aracılığı ile onları örtük olarak eğitebilir. Çalışmada incelenen Christine Nöstlinger ve Gülten Dayıoğlu’nun eserleri gençlik sorunlarını kahramanların ağzından aktararak okura eğitsel iletiler vermektedir.

Christine Nöstlinger, 1936 yılında Avusturya’nın başkenti Viyana’da doğmuş ve 2018 yılında yine Viyana’da vefat etmiştir. Nöstlinger’in çocuk ve gençlik edebiyatı türünde kaleme aldığı birçok eser bulunmaktadır. Eserlerindeki dil ve anlatım, çocuk bakışı ve gerçekliğini yansıtmadaki başarısı ona ödüller kazandırmıştır. Çalışmaya konu olan Hadi Ama Baba (*Einen Vater hab ich auch*) eseri ise 1994 yılında Almanya’da yayınlanmıştır. Eserin konusunu anne babası uzun zaman önce ayrılmış olan Feli adlı kız çocuğunun başından geçenler oluşturmaktadır. Feli, Viyana’da gazeteci olan annesiyle yaşarken aynı zamanda babası ile de görüşme imkânına sahiptir. Ancak annesi Almanya’dan bir iş teklifi almıştır ve Feli bu şehir değişikliğine şiddetle karşı çıkar. Okulunun ve yaşadığı çevrenin değişmesinden endişe duyan Feli, babasının yanında Viyana’da kalmak için çaba harcar. Daha önce çocuk eğitimi konusunda tecrübeli olmayan babası ile bu süreçte iletişim sorunları yaşasalar da aslında Feli istediğini bir anlamda başarmış olur. Eser boyunca Feli’nin eğitime ve okula bakışını görürüz. Ancak bunun yanı sıra yaşadığı toplumdaki genç kızların durumu, kadın erkek ilişkileri ve aile hayatı konularında da bilgi sahibi oluruz.

Gülten Dayıoğlu, 1935 yılında Kütahya’da doğmuştur ve yaşamını hâlen İstanbul’da sürdürmektedir. Türkiye’de çocuk ve gençlik edebiyatı alanında eserler vermiş önemli bir

isimdir. Eserlerindeki başarı Yunus Nadi Öykü Ödülü, Çocuk Vakfı Çocuk Edebiyatı Ödülü gibi birçok ödülü beraberinde getirmiştir. Çalışmaya konu olan Yeşil Kiraz eseri 1992 yılında İstanbul'da yayınlanmıştır. Yazar ilerleyen süreçte bu eserin ikinci cildini Yeşil Kiraz-2 (1995) adıyla yayınlamıştır. Bu çalışmada eserin yalnızca birinci cildi referans alınmıştır. Yeşil Kiraz eserinde de tıpkı Hadi Ama Baba eserinde olduğu gibi karşımıza genç bir kız çıkar. Kahramanın ismi Kiraz'dır. Eserin genel konusu Kiraz'ın çocukluktan genç kızlığa uzanan süreçte başından geçenlerdir. Eser boyunca Kiraz'ın, okulu ve ailesi hakkında değerlendirmeler yaptığını görürüz. Bu eserde de arkadaşlık ilişkileri ve toplumsal birtakım unsur göze çarpar. Kiraz, içinde yaşadığı aileye ayak uydurmaya çalışsa da bunu başaramaz ve yabancılaşmaya başlar. Aile içinde kendisine verilmesi gereken eğitim çeşitli nedenlerle verilemediği için birçok sorunla tek başına mücadele etmeye çalışır. Yabancılaştığı ailesinden utandığı için arkadaş çevresine ailesi hakkında yalanlar söyleme gereği duyar. Bu yalnızlık duygusu ve yaşadığı yanlış ilişkilerin ruhunda yarattığı tahribat ve kendini yeniden var etme çabası onu kitaplara ve eğitime yönlendirir. Ailesinde bulamadığı rehberliği kitaplarda bulan Kiraz, yaşanan birçok olay sonrasında artık kendi ayakları üzerinde durabilen umut dolu bir genç kıza dönüşür.

İki eserde de benzer başkahramanlar olmasına karşın içinde bulunulan toplum farklıdır. Bu farklılık hem insani ilişkilere hem aile yaşamına hem de eğitim uygulamalarına yansımıştır. Bu çalışmanın amacı, Christine Nöstlinger'in Hadi Ama Baba ve Gülten Dayıoğlu'nun Yeşil Kiraz eserlerinin eğitim, aile ve toplum bağlamında karşılaştırılarak incelenmesi ve iki ayrı kültürün içinde yetişen gençlerin birleştikleri ya da farklılıklar gösterdikleri noktaların tespit edilmesidir.

Yöntem

Çalışmada veri toplama aracı olarak Türk edebiyatçı Gülten Dayıoğlu'nun "Yeşil Kiraz" romanı ile Avusturyalı edebiyatçı Christine Nöstlinger'in "Hadi Ama Baba (Einen Vater hab ich auch)" adlı romanından yararlanılmıştır. Bu eserlerde işlenen eğitim, aile ve topluma ait unsurları karşılıklı olarak incelemek amacıyla nitel araştırma yönteminin bir alt basamağı olan belgesel tarama (doküman analizi) yöntemi kullanılmıştır.

"Belgesel tarama, var olan kayıt ve belgelerden veri toplama tekniğidir. İki tür belgesel taramadan söz edilebilir. Bunlar; genel tarama ile içerik çözümlemesidir. İçerik çözümlemesi, belli bir metnin, kitabın, belgenin içeriğindeki gizli kavram, ilke ve özellikleri anlama ve anlatma amacı ile yapılan bir aramadır" (Karasar, 2016, s. 229-231).

İnceleme sonucunda elde edilen veriler iki başlık altında toplanmıştır. Ayrıca elde edilen veriler bazı değişkenlere göre tasnif edilerek Tablo 1'de sunulmuştur.

Lincoln ve Guba (1985) araştırmanın inandırıcılığını arttırmak için; uzun süreli etkileşim, derin odaklı veri toplama, çeşitleme, uzman incelemesi ve katılımcı teyidi yöntemlerini önermiştir. (Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 299). Bu çalışmada inandırıcılığı arttırmak için nitel araştırma yöntemleri konusunda uzman ve çalışma konusuna hâkim iki araştırmacıdan çalışmanın her aşamasında dönüt ve düzeltmeler alınmıştır. Çalışmada geçerlik ve güvenilirliği sağlamak adına araştırmacılardan bağımsız bir dil ve edebiyat uzmanının da görüşlerine başvurulmuştur.

Bulgular

1. Eserlerin Aile ve Toplum Bağlamında İncelenmesi

Eserlerde farklı coğrafyalar ve farklı kültürler içinde yetişen iki kız çocuğuna rastlanmaktadır. *Yeşil Kiraz* eserinin kahramanı olan Kiraz karakteri, içinde bulunduğu koşullar itibarıyla dezavantajlı konumdadır. Çünkü Kiraz'ın ailesi bir apartmanın gündelik işlerinden sorumludur ve binanın bodrum katındaki küçük dairede çok düşük bir gelire yaşamaktadır. Maddi olarak yardıma muhtaç durumda olan aile Kiraz'ın istediği elbiseleri alamamakta veya herhangi bir sosyal aktivite yapamamaktadır. Ev içerisinde Kiraz'ın hayalindeki gibi bir çalışma odası bulunmamaktadır. Var olan odalarda da babası ve annesinin baskılarından dolayı uzun süre yalnız kalamamaktadır. Ailesi her fırsatta ondan çalışmasını ve ev ekonomisine katkıda bulunmasını istemektedir. Bu yüzden okuldan arta kalan zamanlarda Kiraz, annesine yardımcı olarak apartman sakinlerinin kapıcılığını yapmaktadır. Eserde Kiraz'ın ağızından öğrendiğimize göre bu durum daha önceleri de yaşanmıştır. Çeşitli dükkânlarda çalıştırılan Kiraz para kazanmış ancak yaşına uygun olmayan bazı durumlarla da karşılaşmıştır. Ailesi ise kızlarının şikâyetlerini görmezden gelerek “işe yaraması” gerektiğini her fırsatta hatırlatmıştır. Zamanla yaşı ilerleyen ve ergenlik çağına adım atan Kiraz, okul arkadaşları ile vakit geçirmeye başlamıştır. Arkadaşlarının babalarının mesleği, annelerinin çalışan ve ekonomik olarak özgür kadınlar olması, yaşadıkları evler Kiraz'ın çok hoşuna gitmektedir. Ayrıca arkadaşlarının yaşadığı hayatta paranın çok önemi yoktur, çünkü varlıklı kimselerdir. Bu durum bir süre sonra Kiraz'da aşağılık kompleksi oluşmasına neden olmuştur. Çevresindeki insanlara ailesinin bir apartmanda kapıcı olarak çalıştığını söylememektedir. Babasını kömür tüccarı olarak tanıtmakta ve zengin olduğu algısı yaratarak bir çevre edinmeye çalışmaktadır. Arkadaşlarıyla gezip eğlenir fakat maddi olarak asla onlarla yarışamayacağını içten içe bilmektedir. Arkadaşlarının ısrarlarına rağmen onları evine davet etmeye utanmaktadır. Ancak Kiraz'ın bu yalanı fazla uzun sürmeyecektir. Tesadüfen ailesinin kapıcı olduğu öğrenilecek ve Kiraz'ın hayallerinde kurduğu varlıklı dünya başına yıkılacaktır.

Hadi Ama Baba romanının kahramanı Feli, Kiraz'a göre çok daha avantajlı bir konumdadır. Onun babası grafik tasarım şirketi sahibidir ve maddi açıdan herhangi bir sıkıntı hayatlarını etkilememektedir. Babasının evi ve kendine ait aracı vardır. Kiraz'dan farklı olarak Feli'nin anne babası ayrı yaşamaktadır. Ancak bu durum Feli'yi maddi açıdan etkilemez. Çünkü annesi gazetecilik yaparak hayatını devam ettirmektedir. Bütün bunlardan dolayı Feli'nin bir işte çalışıp para kazanmasına ailesinin ihtiyacı yoktur. Onun bütün ihtiyaçları ailesi tarafından rahatlıkla karşılanabilmektedir. Ayrıca eserde çocukların sahip olduğu yasal haklardan ve çocuk yasasından bahsedilmektedir. Buna göre Feli'nin ailesi ve içinde bulunduğu toplumsal koşullar çocukların çalıştırılmasına karşıdır. Kiraz'ın da benzer yasal hakları olmasına rağmen ailesi onun bu haklarını gözetmemektedir.

Kiraz'ın ailesinde mutlak söz sahibi “evin reisi” olarak nitelendirilen babadır. Annesi ve Kiraz, babanın sözünden çıkamazlar. Babanın sözüne karşı çıkılması evin huzurunu bozmaktadır. Ağabey ise evin içerisinde fazla bulunmamasına rağmen babanın yokluğunda “evin reisi” olacağı eserde ifade edilmektedir. Bu durumu Neydim (2005, s. 701), “*Gülten Dayıoğlu'nun Yeşil Kiraz'daki baba figürü feodaldır; ancak kentleşme onun feodal yeteneklerini törpülemiştir.*” şeklinde özetlemiştir. Anne ve babası rehberlik etmeye, meydana gelen problemleri tartışarak çözüme ulaştırmaya da kapalı insanlardır. Bundan dolayı Kiraz, ailesine özellikle de babasına sık sık yalan söylemek durumunda kalmaktadır.

Hadi Ama Baba eserinde Feli, babasına gerek okulla ilgili konularda, gerekse özel hayatla ilgili konularda sorular sorabilmektedir. Feli'inn babası da kızını yargılamadan anlamaya çalışarak ona rehberlik etmektedir. Neydim (2005, s. 701) bu duruma da “*Nöstlinger, Hadi Ama Baba kitabındaki baba figürünü kutsallıktan uzak, eşitlikçi bir tavırla yansıtmıştır; bu iletişim kurulabilen, eleştirilebilen bir figürdür.*” şeklinde açıklamıştır. *Hadi Ama Baba* eserinde olaylar üzerinde mutlak etki sahibi bir kahraman göze çarpmaz. Alınan kararlarda, yapılacak işlerde ve meydana gelen problemlerde herkesin söz hakkı vardır. *Yeşil Kiraz*'da ise durum tam tersidir. Kiraz, babasını çevresindeki diğer babalar ile kıyaslar ve onu sevmesine rağmen yaklaşımlarından dolayı onu suçlar.

Kiraz'ın annesi, kızının kendisinden daha iyi bir yaşam sürmesini istemektedir. Bu yüzden onun eğitimini desteklemeye çalışır. Ancak bunu üstten bir tutumla ve katı bir üslupla yapar. Bu durum Kiraz'ı teşvik etmek yerine ailesinden iyice uzaklaştırır. Annesi bir yandan da taşralı kimliğini büyük şehirde devam ettirir ve bununla âdeta gurur duyar. “Kız başına ne işin var el âlemin evinde?”, “Kız kısmı orada burada çok gezmeme.” gibi söylemleriyle Kiraz'ı devamlı uyarır. Anne, kızı ile ilgili dedikodu çıkmasından çok korkmaktadır. Baba otoritesi ve anne baskısı altında Kiraz âdeta hareket edemez olmaktadır. Bu durum, onun kurtuluş olarak kitaplara sarılmasına kapı aralayacaktır.

Hadi Ama Baba eserinde, annesi Feli'nin fikirlerine son derece önem vermektedir. İyi gereği Avusturya'dan Almanya'ya gidecek olan anne, kızı ülke değiştirmek istemediği için onu kız kardeşine emanet eder. Ayrıca Feli'nin babasından ayrı olan anne, başka birisiyle evlenmeye karar verdiğinde durumu ona açıklar ve görüşlerini dinler. Feli, annesi tarafından herhangi bir baskıya maruz kalmadığı gibi yaşamındaki sorumluluklar kendisine verilmiştir. Kiraz, ailesinin haberi varken bir arkadaşı ile gezmeye çıkamaz, ancak Feli, bunu ailesine danışmadan da yapabilir. Ayrıca Feli'nin hesap vermek zorunda olduğu bir ağabeyi yoktur.

Toplumsal olarak bakıldığında ise kadın erkek ilişkileri bağlamında Kiraz'ın dezavantajlı olduğu görülür. Çünkü onun ailesi şehir yaşamına adapte olamamış, sosyoekonomik olarak düşük sınıfa mensup bir ailedir. Yaşadıkları kentte kendilerini yabancı ve baskı altında hissederler. Ailenin gelmiş olduğu kültür yapısı adeta üzerlerine yapışmış durumdadır. Kiraz'ın bir erkek arkadaşı olması, ebeveynlerine göre toplum önünde onlar küçük düşüreceği için sakıncalıdır. Ayrıca Kiraz ve annesi yasal haklarını tam olarak bilmemektedir.

Feli'nin içinde yaşadığı aile ise kent soylu ve sosyoekonomik düzeyi yüksek bir sınıfa mensuptur. Anne ve babasını ayrı yaşamlarına rağmen arkadaşça görüşüp kızları hakkında fikir alışverişinde bulunmaları belirli bir olgunluk göstergesidir. Feli, babasının kız arkadaşı ile ve annesinin evleneceği adam ile tanışmıştır. Hatta Feli'nin babası eski eşinin evleneceği kişiyle görüşerek bu durumu Feli'ye kendisi açıklamıştır. Feli'nin ailesi haklarının ve sorumluluklarının bilincindedir. Ancak Kiraz'ın içinde bulunduğu konumdan bakılırsa Feli'nin yaşadığı hayat gerçek dışı ve hayalî görünmektedir. Çünkü Kiraz erkek arkadaşlarını babası ve ağabeyinden gizlemek zorundayken, Feli bu konuda babasının fikirlerini öğrenmek ister. Öte yandan *Yeşil Kiraz* romanında özellikle anne karakterinin vurguladığı “namus” kavramı *Hadi Ama Baba* romanında hiç yer almamıştır. Bu da her iki eserin ortaya çıktığı toplumun belirli çevrelerindeki genç kız algısı açısından önemlidir. Eserlerden hareketle, Türkiye'de Kiraz'ın koşullarında olan genç kızlar korunması gereken ve ne yapıp edeceği ile ilgili sürekli talimatlar verilen bir konumda iken Avusturya'da durum tamamen farklıdır. Feli'nin içinde bulunduğu

toplumda, genç kızlardan kendi kararlarını kendileri vererek hayatlarını şekillendirmeleri beklenmektedir.

2. Eserlerin Eğitim Bağlamında İncelenmesi

Kiraz'ın yaşadığı ev, ödevlerini yapması ve derslerini yapması için uygun bir ortam değildir. Kendisine ait bir odası olmadığı için giriş masasında ödevlerini yapmaktadır. Ödev yaptığı yerde dairelerin çağrı zilleri de bulunmaktadır. Kiraz, çağrı geldiği zaman derslerini aksatarak yanıt vermek zorundadır. Ziller bozuk olduğunda ise apartman sakinleri Kiraz'ı ismiyle seslenerek çağırılmaktadır. Annesi ise hem derslerine çalışmasını, hem de çağrılara dönüş yaparak kendisine yardım etmesini beklemektedir.

Kiraz, içinde bulunduğu koşullara rağmen derslerine dört elle sarılmaktadır. Çünkü kendi ayakları üzerinde özgürce durabilmesinin yalnızca eğitimle olacağını bilincindedir. Ağabeyi Hasan da bu konuda kardeşini desteklemektedir. Ancak Kiraz okuldaki öğretmenlerine ailesinin durumundan bahsetmek istememektedir. Öğretmenlerinin dağıttığı bilgi formlarına babası için “kömür falan satar” yazarak geçiştirmektedir. Bu da öğretmenlerin onun özel durumlarından habersiz kalmasına neden olmaktadır. Öğretmenleri Kiraz'ın babasının kömür tüccarı olduğunu ve varlıklı bir aile olduklarını düşünmektedir. Bu yanlışlığı büyük tesadüfe kadar sürecektir.

Kiraz'ın başarısı yalnız okul içinde sınırlı değildir. Arkadaşı Dilek'in annesi, kızına özel olarak derslerinde yardım etmesini istemiştir. Kiraz bu yolla hem para kazanmış hem de okuldaki konuları tekrar etmiş olmaktadır. Böylece araları bozulana kadar Dilek'in öğretmenliğini yapma görevini Kiraz üstlenmiştir. Ayrıca ona güvenen ve her fırsatta övgüyle bahseden öğretmeni de çocuğunu bazen Kiraz'a emanet etmektedir.

Bu koşullar altında okuluna devam eden Kiraz'ın zamanla dersleri ağırlaşmış ve ödevlerini yetiştiremez olmuştur. Yaz tatilinde daha sıkı çalışmayı ve bazı zayıf derslerini kurtarmayı düşünen Kiraz, ders çalışmaya fırsat bulamadan bir kuaförün yanında çırak olarak işe başlamıştır. Burada farklı karakterde insanlarla iletişim kurarak ticaret konularına hâkim olmaya başlamıştır. Bu durum, okul açıldığında Kiraz'ın derslerine gereken önemi vermemesine neden olmuştur. Dersleri bir anda başarısızlığa sürüklenen Kiraz, ne olduğunu anlayamadan karnesinde zayıf notlar bulmuştur. Annesi ise devamlı olarak okuması ve ders çalışması için nasihatler vermeye başlamıştır. Komşuları olan profesör çift, Kiraz'a kitaplar vererek ve üniversiteden öğrenciler ile tanıştırmakla destek olmaya çalışmışlardır. Öğretmenleri de onun bu durumuna kayıtsız kalmamışlardır. Ailesi okula gelip Kiraz'ın durumunu sormasa da öğretmenler özel olarak ilgilenmişlerdir. Fakat Kiraz, çalışma ve okul ikileminde büyük bir boşluğa düşmeye başlamıştır. İçinde bulunduğu dönemde yaşanan bazı toplumsal olaylar sonucunda öğretmenlerinin görev yerlerinin değişmesi Kiraz'ın derslerini daha da etkilemiştir. Artık Kiraz okuldan atılmaktan ya da başına bir bela gelmesinden korkmaktadır. Öte yandan evdeki durumlar da gitgide kötüye gitmektedir. Babası hastalanıp yatağa düşünce Kiraz çareyi okuldan kaydını sildirip çalışmakta bulmuştur.

Kiraz, kesin kararını verdiğini düşünmektedir fakat komşuları Nesrin Hanım ile yaptıkları konuşma onun bu kararını değiştirmesine neden olacaktır. Nesrin Hanım, güzel ve genç bir kadındır. Ancak ekonomik özgürlüğü ve diploması olmadığı için Hacı Bey'in metresi konumuna düşmüştür. Kiraz bu durumu Nesrin Hanım'dan öğrenince bir an kendi geleceğini hayal eder. Kurtuluşunun ancak diploma almakla olacağına yeniden ikna olmuştur. Okuluna

giderek kaydını yenileyen Kiraz'a, bu süreçte hapisaneye giren ağabeyi de son derece destek olmuştur. Kiraz'ın başına gelen onca olaydan sonra eğitim âdeta kendisi için bir kurtarıcı konumundadır. Okula yeniden kaydolmak ve üniversite kazanma umudu Kiraz'ı hayata yeniden bağlamıştır.

Kiraz'ın ağabeyi Hasan da, lise döneminde dersleri gayet başarılı bir genç olarak anlatılmaktadır. Üniversiteyi kazanmasına kesin gözüyle bakılmaktadır. Ancak aile her iki çocuklarının da eğitim masraflarını karşılayacak güçte değildir. Hasan'ı okutması için zengin bir adam olan Hacı Bey'den yardım isterler. Hacı Bey bunu kabul eder ve Hasan'ın tüm eğitim masraflarını üstlenir. Fakat bir süre sonra Hasan'ı birtakım işlerinde kullanmaya başlar. Okuldan kalan zamanlarında Hacı Bey'e hizmet eden Hasan, eve dahi uğrayamaz hale gelmiştir. Üniversite tercihlerini yapacağına ise mühendislik fakültesine girmek istemesine rağmen Hacı Bey'in baskısıyla hukuk fakültesine girer. Çünkü Hacı Bey, Hasan'ı çeşitli siyasi faaliyetlerin içine sokmuştur ve bitireceği bölüm onun menfaati için büyük bir öneme sahiptir. Sonrasında gelişen süreçte ise Hasan, Hacı Bey yüzünden bir kavgaya karışır ve hapisaneye girer. O da kardeşi Kiraz gibi eğitimin kurtarıcı yönünün farkındadır. Hapishanede dahi Kiraz'dan kitaplar ister ve sınavlarına hazırlanır.

Hadi Ama Baba eserine bakıldığında ise, ailenin tek çocuğu olan Feli'nin ailesinin imkânları ile eğitimine rahatlıkla devam edebildiği görülmektedir. Çeşitli toplumsal olaylar Feli'nin okulunu ya da öğretmenlerini etkilememektedir. Ayrıca Kiraz'ın öğretmenleri ve ailesi bir görüşme gerçekleştirmezken, Feli'nin öğretmeni babasını okula davet ederek bazı konuları konuşmuştur. Öte yandan öğretmeni Feli'nin yaşadığı zorlukları ve sınavlardan aldığı düşük puanları anne ve babasının ayrı olmasına bağlayarak ona kolaylık sağlamıştır. Eserde Feli'nin okulu anlatılırken herkesin birbirine karşı nazik olduğu ve Feli'nin genelde rahat olduğu bir atmosfer çizilmektedir. Kiraz'ın ağabeyinin eğitimi sırasında maruz kaldığı baskı ve zorlamalara Feli maruz kalmaz, çünkü okulda kendi kararlarını vermektedir. Feli, küçük yaştan itibaren okul haricinde çalışmadığı ve para kazanmayı öğrenmediği için Kiraz gibi okulu bırakarak alternatif bir yaşam kurmayı hayal etmez. Feli ve ailesi için, eğitimin bir an bile aksatılması fikri kabul edilemez. Aile için eğitim konusunda da Feli, Kiraz'dan daha şanslıdır. Çünkü onun anne ve babası ayrı yaşamalarına rağmen sorunlarını çözmek için büyük bir çaba göstermektedir. Feli de ailesine her konuda danışarak onların fikirlerini rahatlıkla öğrenebilmektedir. Kiraz'ın ailesinin ise çocuklarına rehberlik edecek bir durumları yoktur, iletişime son derece kapalıdır.

Her iki eserde de iki genç kızın çocukluktan ergenliğe geçişinin konu edilmesi ile aile içinde ve okulda yaşanan olayların anlatılış biçimi benzerdir. İki kahraman da ergenlik çağının etkisiyle hızlı duygu değişimleri yaşamaktadır. Bu dönemdeki çoğu genç gibi öfkeleri ve mutlulukları çok ani gelişmektedir. İki aile de kızlarının bu hızlı değişimine başta anlam veremeyip yardımcı olamayacaklarını düşünmektedir. Yine bu dönemde Kiraz da Feli de dış görünüşlerine büyük önem vermeye başlarlar, tüm gözler üzerlerindeymiş gibi hissederler. Bu da ergenlik dönemi gençlerinde görülen ortak bir durumdur. Dış görünüşlerine verdikleri önemin artması ve çevrelerini tanımaları ile beraber iki kahramanın da cinsel kimlikleri gelişmeye başlar. Böylece etraflarında bulunan bazı erkeklerden hoşlanmaya, onlarla sohbet edip vakit geçirmeye başlarlar. Kiraz ve Feli'nin ilk aşk maceraları bu dönemde yaşanır. Ergenliğin ruhlarında ve bedenlerinde yarattığı değişimlere adapte olmakta zorlanan iki genç

zaman zaman aileleri ile karşı karşıya gelmektedir. Kendi özgürlük alanlarını açıkça belirlemek ve hayatlarındaki sorumlulukları tek başına göğüslemek istemektedirler.

Kahramanların kişilikleri itibariyle de yer yer benzerlikler söz konusudur. Örneğin; Kiraz da Feli de inatçı karakterlerdir ve hayatlarında birçok çatışma mevcuttur. İki karakterin de çevrelerini tanıma süreçleri ile erkek arkadaşlık serüvenleri eserlerde yer almıştır. Birçok olumsuz olay yaşanmasına rağmen, iki karakter de ailelerine karşı sevgilerini yitirmemiştir. İki gencin de kimlik ve karakter oluşturma süreçleri yaşadıkları sıkıntılı süreçlere rağmen başarıyla noktalanmıştır. Öte yandan ikisinin de eğitime olan inançları tamdır ve eserlerin sonunda iki karakter de okullarına devam ederek daha iyi bir gelecek inşa eder.

Sonuç

Tablo 1: Eserlerdeki Bazı Değişkenlerin Karşılaştırmalı Tasnifi

Yeşil Kiraz	Değişken	Hadi Ama Baba
Kızının hayatına devamlı müdahale eden, kontrolcü ve ekonomik özgürlüğü olmayan anne.	Anne	Kızına belirli sorumluluklar veren ve onun ihtiyaçlarına cevap verebilen, ekonomik özgürlüğü olan anne.
Köyündeki gelenekleri şehirde de devam ettiren, ataerkil toplum yapısını yansıtan, otoriter ve iletişime kapalı baba.	Baba	Kızının farklı sorularına yanıt verebilen, iletişime ve yeni fikirlere son derece açık baba.
Kardeşine destek olmaya çalışan, aynı zamanda ona devamlı öğüt vererek yönlendiren ağabey.	Kardeş	Kahramanın kardeşi yoktur.
Bir apartmanın zemin katındaki kapıcı dairesi. Kahramanın özel bir odası yoktur.	Yaşanan Yer	Kahramanın ayrı bir odasının bulunduğu ve annesiyle birlikte yaşadığı normal bir ev.
Gelir seviyesi bir hayli düşük. Bu durum kahramanın arkadaşlarına yalan söylemesine ve babasını tüccar olarak tanımasına neden olur.	Ekonomik Durum	Kahramanın anne ve babası ayrıdır. Anne ve babasının da kendi evleri ve otomobilleri mevcuttur. Kahraman ekonomik olarak sıkıntı yaşamaz.
Kahraman, ailenin ekonomik durumuna katkı sağlamak için kendine uygun olup olmadığına bakmaksızın çalışmaktadır. Hatta bir dönem okulu bırakarak çalışmaya devam etmiştir.	Kahramanın Çalışma Durumu	Kahraman, eser boyunca hiçbir işte çalışmaya ihtiyaç duymamıştır. Ekonomik olarak anne ve babasının himayesindedir. Onların desteği yeterli olmaktadır.
Kahramanın ailesi tarafından konulan birtakım kuralları vardır. Eve geç kalmamak, evden fazla uzaklaşmamak, anne babaya itaat etmek, insanlara güvenmemek bunlardan bazılarıdır.	Aile Kuralları	Kahraman genel olarak istediğini yapmakta özgürdür. Anne baba yalnızca kızlarına rehberlik etmektedir. Kahramanın uyması gereken kısıtlayıcı bir kural yoktur.
Kuralcı, dönemin baskıcı havasının yansıdığı sıradan bir devlet okulu. Öğretmenlerin velilerle ilişkisi zayıftır.	Okul	Çocukların kendi düşüncelerini ifade edebildiği ve bundan dolayı çekinmediği, öğretmenlerin velilerle görüştüğü bir okul.
Eğitim, kahramanların tamamı için kurtarıcı bir işleyle sahiptir. İçinde bulunulan yoksulluk ve geri kalmışlığın ancak okuyarak düzeleceğine inanılır.	Eğitime Bakış	Eğitim, çocuğun yaşantısı içinde önemli ama normal bir süreçtir. Okula kolaylıkla erişilebilir. Kahramanın anne ve babası da üniversite mezunudur ve kızlarının eğitimiyle yakından ilgilidirler.
Kahramanın okul arkadaşları ve çalışma arkadaşları vardır. Okul arkadaşları onu zengin zannettiği için arkadaş olmuştur. Gerçek ekonomik durumunu öğrenince	Arkadaşlar	Kahramanın okul arkadaşları vardır. Arkadaşlarıyla arasındaki iletişim genel olarak iyidir. Onlarla arkadaş olmak için herhangi bir yalan

arkadaşlıkları zarar görür.		söylemek zorunda kalmamıştır. Sorunlarını iletişim kurarak çözmektedir.
Kahramanın bir erkek arkadaşı olamayacağı, hatta erkeklerle fazla görüşmemesi gerektiği ailesi tarafından devamlı dile getirilir. Kadın erkek ilişkisi onaylanmaz.	Kadın Erkek İlişkileri	Kahramanın okuldan erkek arkadaşları vardır. Hatta âşık olduğu gençle ilgili babasına fikirlerini sormuştur. Ayrıca kahramanın ayrı yaşayan anne ve babası kızları için iletişim kurabilmektedir.
Kahramanın anne ve babası büyük şehre sonradan geldiği için köylerindeki baskıcı anlayıştan kurtulamamıştır. Bu baskıyı kızlarına da yansıtmaktadırlar.	Toplum Baskısı	Kahramanın yaşadığı toplumda, onun hayatını kısıtlayan herhangi bir olumsuzluk bulunmamaktadır. Anne ve baba da kızlarına gerekli rahatlığı sağlamaktadır.
Gerek aile içinde gerekse toplumda, bir çocuk olan kahramanın fikirleri önemsenmez. Aile içinde çocuğa fiziksel ve psikolojik şiddet uygulanmaktadır.	Çocuk Kahramana Yaklaşım	Aileyi ilgilendiren birçok konuda kahramanın fikirleri alınmaktadır. Örneğin annesiyle beraber şehir dışına taşınmayı istememesine saygı duyulmuştur. Herhangi bir şiddet söz konusu değildir.

Gülten Dayıoğlu'nun *Yeşil Kiraz* ve Christine Nöstlinger'in *Hadi Ama Baba* adlı eserleri belgesel tarama (doküman analizi) yöntemi kullanılarak incelenmiş, ortaya çıkarılan bulgular çeşitli başlıklar altında toplanmaya çalışılmıştır. Yine çeşitli değişkenlere göre yapılan karşılaştırmanın sonucu Tablo 1'de verilmiştir. İnceleme sırasında üzerinde durulan olgular eğitim, toplum ve aileyi içine alan öğelerdir. Çalışmada, *Yeşil Kiraz* adlı eserin yalnızca birinci cildi referans olarak kullanılmıştır.

İki farklı kültür ve coğrafyaya ait çocuk metinlerini karşılıklı olarak incelemek, çocuk bakışının ve gerçekliğinin evrenselliğini görmek bakımından önemlidir. Her iki kitabın kahramanı da çocukluktan ergenliğe geçiş döneminde olan genç kızlardır. Bu kahramanların çeşitli hayalleri, duyguları, sahip olmak istedikleri ve istemedikleri şeyler temel olarak benzerdir. Hem Kiraz'ın hem de Feli'nin çevrelerinde olup bitenlere anlam veremeyerek meraklı gözlerle baktıkları görülmektedir. Çünkü bu genç kızlar henüz tam anlamıyla büyüklerin dünyasına adım atmış değillerdir. Ergenlik çağındaki her genç gibi, bu gençler de gerek aileleri gerekse arkadaşları ile çatışmalar yaşamaktadır. Başarı ve başarısızlık hayatlarında bir arada ilerlemektedir. İki karakter de iyi bir rehberliğe ihtiyaç duymaktadır. Bu süreçlerden geçerken elbette bazı kültürel farklılıklar ve eğitim paradigması farklılıkları da gözümüze çarpmaktadır. Feli'nin içinde bulunduğu okul, daha rahat ve seçim hakkı daha çok öğrencilerdeyken, Kiraz'ın okulu hem toplumsal olaylardan etkilenmekte hem de daha katı kurallar ile yönetilmektedir. Ayrıca ailelerin sosyoekonomik düzeyleri de eşit değildir. Kiraz ve ağabeyinin okuldan artan zamanlarda çalışarak para kazanmaları gerekirken Feli'den beklenen yalnızca okuluna gitmesi ve mutlu olmasıdır. Kiraz'ın ailesi, küçük bir kasabadan İstanbul'a yerleşmiştir ve çağdaş hayatta yeri olmayan ilkel göreneklerini muhafaza etme gayreti içindedir. Bu durum, özellikle arkadaşlık ilişkilerinde Kiraz'ın üzerinde bir baskı hissetmesine neden olmaktadır. Feli ise tıpkı okulunda olduğu gibi özel yaşamında da aldığı kararlardan kendisi sorumludur. Aile içi eğitim bağlamında bakıldığında ise, Kiraz'ın anne ve babasının herhangi bir eğitim almadığı görülmektedir. Bu durum Kiraz'ın ihtiyaçlarını anlamamalarına ve ona rehberlik edememelerine neden olmaktadır. Oysa Feli'nin anne-babası üniversite mezunudur ve onun her sorununu çözebilecek yetkinlikte insanlardır. Eserlerin sonuna bakıldığında ise Kiraz'ın okul dışındaki yaşamı da fazlasıyla tecrübe ettiği ve sonunda eğitime olan inancını

yeniden kazandığı görülmektedir. Ancak Feli'nin okul dışında herhangi bir deneyimi ya da iş tecrübesi bulunmamaktadır, ilgisini çektiği için okula devam etmektedir.

İki ayrı kültür ve sosyoekonomik yapı içinde yetişen bu iki çocuğun ortak olarak tutunduğu değer eğitimidir. Biri Avusturyalı, diğeri Türk olan iki yazar da çok genç ve tecrübesiz olan okurlarına şartlar ne olursa olsun, sorunlar ne kadar fazla olursa olsun bireyin önündeki aydınlık yolun eğitim olduğunu hissettirmek istemiştir. Gülten Dayıoğlu, Christine Nöstlinger'den bir fazlasını yapar ve eğitimin bireyi getirebileceği noktayı *Yeşil Kiraz I*'in devamı olan *Yeşil Kiraz II*'de somutlaştırır. Böylece okuruna verdiği mesajları da pekiştirmiş olur. Yazar göre hangi koşulda olursa olsun bir genç için okumaktan, okula gitmekten başka yol yoktur ve eğitim en temel haktır. *Yeşil Kiraz* eserindeki kapıcı kızı Kiraz, ailesiyle büyük çatışmalar yaşayan arkadaşlarının ötekileştirdiği Kiraz, azimli bir eğitim süreci ile dünya çapında tanınmış bir öğretim üyesi olarak okurun karşısına çıkar.

Çocuğun dünyanın neresine gidilirse gidilsin benzer özellikler taşıdığı, doğası gereği benzer korkuları ve arzuları olduğu ifade edilmektedir. Temelde benzer olan çocuklar içinde buldukları çevresel faktörlerden kolaylıkla etkilenebilmektedir. Gerek ailelerinin sosyoekonomik düzeyleri, gerek içinde yaşadıkları toplumun kültürel unsurları çocukların gelişiminde ve karakter oluşturmada büyük oranda rol oynamaktadır. Aynı şekilde iyi bir eğitim alıp almadıkları, eğitim ortamlarının fiziksel durumu ve kendini rahatlıkla ifade edebileceği bir ortamının olup olmaması çocukların ileriki yaşamları açısından önem arz etmektedir. Bu çalışmada iki farklı ülkede kaleme alınan eserlerdeki Feli ve Kiraz adlı çocuk kahramanlardan yola çıkarak bu durum betimlenmeye çalışılmıştır.

Türk ve dünya edebiyatından seçilen iki çocuk kitabının karşılaştırılmasından oluşan bu çalışmanın, gerek eğitim bilimleri, gerek çocuk edebiyatı gerekse karşılaştırmalı edebiyat alanlarına katkı sunması beklenmektedir. Benzer araştırmaların çoğalarak evrensel çocuk bakışına katkı sunacağı ve karşılaştırmalı çocuk edebiyatı alanının gelişimini destekleyeceği düşünülmektedir.

Kaynaklar

- Aytaç, G. (2009). *Genel edebiyat bilimi*. İstanbul: Say.
- Bacanlı, H. (2017). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Baş, B. (2015). *Türkçe eğitimi açısından çocuk edebiyatı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çetin, N. (2019). *Roman çözümleme yöntemi*. Ankara: Akçağ.
- Dayıoğlu, G. (2018). *Yeşil kiraz*. İstanbul: Yapı Kredi.
- Dilidüzgün, S. (2018). *Çağdaş çocuk yazını*. İzmir: Tudem.
- Erdal, K. (2016). Keloğlan masallarında çocukların eğitimine yönelik iletiler. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5(4), 1805-1822.
- Fichter, J. (2004). *Sosyoloji nedir?* Ankara: Anı.
- Gültekin, A. (2011). *Çocuk ve gençlik edebiyatı yazıları*. İstanbul: Erdem.
- Güzel, A. & Karatay, H. (2014). *Türkçe öğretimi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Hoy, A.W. (2015). *Eğitim psikolojisi*. İstanbul: Kaknüs.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.

- Kavcar, C. (2017). *Edebiyat ve eğitim*. Ankara: Anı.
- Korkmaz, R. (2015). *Yeni Türk edebiyatı el kitabı (1839-2000)*. Ankara: Grafiker.
- Kulaksızoğlu, A. (2015). *Ergenlik psikolojisi*. İstanbul: Remzi.
- Neydim, N. (2005). Çeviri ve Telif Eserlerde Genç Kız Edebiyatı. *İçinde: Türk Dili*, s. 695-704.
- Nöstlinger, C. (2018). *Hadi ama baba*. İstanbul: Günışığı.
- Sever, S. (2017). *Çocuk ve edebiyat*. İzmir: Tudem.
- Sınar Çılgın, A. (2007). *Çocuk edebiyatı*. İstanbul: Morpa.
- Şimşek, T. (2018). Türk masal anlatma geleneğinde elma ödülü. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(4), 2352-2368.
- Şirin, M.R. (2007). *Çocuk edebiyatına eleştirel bir bakış*. Ankara: Kök.
- Tezcan, M. (2020). *Eğitim sosyolojisi*. Ankara: Anı.
- Ungan, S. & Demir, E. (2016). Günümüz çocuk edebiyatı yazarları ve eserleri üzerine bir inceleme. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 1(1), 40-65.
- Yavuzer, H. (2014). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.

Extended Abstract

We encounter with social and educational factors of literary works in children's and youth literature. Those works are remarkable in terms of reflecting child reality, youth issues, and education mentality of related geography and period. Those works give aesthetic pleasure to the child and young as well as implicitly train them via characters. Christine Nöstlinger's and Gülten Dayıoğlu's books that were analyzed in this study give educational messages by conveying youth problems through characters.

Christine Nöstlinger was born in Vienna, capital of Austria in 1936; she died in Vienna in 2018. She has many works in child's and youth literature. Her language and expression and also her success in reflecting child approach and reality brought her rewards. The book called Hadi Ama Baba (Einen Vater hab ich auch) was published in Germany in 1994. The subject of the books is the things that happened to Feli whose mother and father divorced a long time ago. Feli has the opportunity to meet with her father while she is living with her mother who is a journalist in Vienna. However, her mother gets an offer from Germany; Feli argues against this offer. Feli who is concerned about the change of her school and the environment she lives in makes an effort to stay with her father. Much as she has communication difficulties with her father who has no experience with child education, Feli succeeds in what she wants indeed. We observe Feli's perspective on education and school in a related book. Moreover, we also have information about the status of teenage girls, male-female relations, and family life in that society.

Gülten Dayıoğlu was born in Kütahya in 1935; she is living in İstanbul now. She is an important person who has written books in child's and youth literature. She received Yunus Nadi Story Award, Children's Foundation Children's Literature Award. The book called Yeşil Kiraz was published in İstanbul in 1992. The author published the second volume of this book by the name of Yeşil Kiraz-2 (1995). Our study took only the first volume of a related book. We see a young girl in Yeşil Kiraz too, as is in Hadi Ama Baba. The name of the character is Kiraz. The main subject of the book is the things that happened to Kiraz from childhood to adulthood. There are evaluations regarding Kiraz's school and family throughout the pages. Friendships and some social factors attract the attention in this book. Much as Kiraz endeavored to keep pace with her family, she cannot achieve this and starts to become estranged. Since her family cannot educate her for several reasons, she tries to cope with many problems alone. She lied about her family to her circle of friends because she is ashamed of her family. This break-off phenomenon and the damage in her soul caused by the wrong relationships and also the effort to re-establish herself direct her to books and education. Kiraz who finds the guidance that she could not find in

her family in books transforms into a young hopeful girl who can stand on her own feet after many events.

Correlatively reviewing child texts from two different cultures and geographies is significant to see the universalness of child view and reality. The characters of both books are young girls who are in the transition period from childhood to adolescence. The various dreams, emotions, and what they want to have and what they don't want are basically similar. We see that both Kiraz and Feli look with wondering eyes at the goings-on. Because these young girls have not yet fully entered the world of adults. These young, too, like every teenager in adolescence have conflicts with either their friends or families. Success and failure are together in their lives. Both characters need good guidance. Some cultural differences and also education paradigm differences are remarkable in those processes, of course. Election right in Feli's school belongs to students more while the school where Kiraz goes is affected by social events and managed with strict norms. Moreover, the socio-economic levels of families are not equal as well. The thing that is expected from Feli is to go to school and be happy while Kiraz and her brother need to earn money by working from school time off. Kiraz's family settles in İstanbul from a small village and makes effort to keep primitive customs that have no place in contemporary life. This situation causes Kiraz to feel pressure, especially in friendly relations. Feli is responsible for her own decisions that she makes in her private life, just like in her school. Regarding the context of family education, Kiraz's mother and father are uneducated. This situation causes them to remain incapable to understand Kiraz's needs and also guide her. But Feli's mother and father are bachelors and can help their daughter with every problem. It is seen when looking at the end of books that Kiraz experienced many things about life except school and regain her belief in education. However, Feli has no experience and business experience other than school; she attends school because of her interest.

Despite all the differences in the lives of Kiraz and Feli, the common value of these two children who grew up in two different cultures and socio-economic structures is education. These two authors, one of them from Turkey and the other one is from Austria, wanted to make very young and inexperienced readers feel that the bright path in front of the individual is education, regardless of the circumstances and no matter how many problems are. Gülten Dayıoğlu did something more than Christine Nöstlinger and embodies the point where education can bring the individual in Yeşil Kiraz II, the continuation of Yeşil Kiraz I.

It is expected that our study in which two children's books of Turkish and world literature were compared by document analysis method to contribute to educational sciences, children's literature, and comparative literature. Similar studies will contribute to the universal perspective of children and support the development of comparative children's literature field.